

FYSIS

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[2003](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[2003](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 13. 3. 2003
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 13. 3. 2003

FYSIS

Máme-li vzít vážně to, co určitě ještě předfilosoficky (přínejmenším u Sofokla) a pak nepochybně u prvních filosofů znamenalo slovo FYSIS, musíme připustit, že „od přírody“ nejsou pouhé hromady, agregáty, nýbrž integrované, sjednocené útvary, „bytosti“, které mají povahu celků. Vystihl to ještě po staletích velmi dobře např. Seneca, když ve svých „Přirozených otázkách“ (II. 3.2 – záměrně překládám takto provokativně, věcně by se hodilo spíše v „Přírodoznaleckých otázkách“, ale v originále zní název „Naturales questiones“) píše: „Nihil enim nascitur sine unitate.“ Jednota, jedinnost (stojící proti mnohosti, contra multitudinem), tedy unitas, je vedle vzniku zrodem, růstu a zániku smrtí charakteristickým znakem přírodních, přirozených, tedy živoucích bytostí. Etymologické kořeny, spjaté se základními konotacemi odvozených slov tak, že jim určité významy vskutku udělují, tu ještě platí: FYSIS je spojeno s FYEIN a FYESTHAI, natura je spojena s nasci, příroda a přirozenost jsou spjaty s rozením. Není důležité, když někdo dokládá užití zmíněných slov s tím, co pro nás jsou pouhé „předměty“, mrtvé „věci“, a to nikoli proto, že bychom to chtěli vyložit jako metaforu. Tak tomu ovšem rozumíme dnes, když řekneme, že narostla nezaměstnanost nebo že narostl velký krystal, že vedle našeho domu vyrostl obchodní dům nebo že ze zrodilo a vyrostlo nové průmyslové odvětví. Ale tehdy měli třeba Řekové opravdu za to, že řeky a potoky, horstva a skály vznikly zrodem, že vyrostly jako něco živého. Nejde o to, rozeznávat živé od neživého lépe či hůře, ale zachovat si povědomí oné sjednocenosti a celkovosti.

(Písek, 030313–2.)